

Elinkeinoministeri

Ympäristöministeri

Kuntaministeri

maa- ja metsätalousministeri

Kuntaliitto

Etelä-Savon maakuntaliitto

Etelä-Savon ELY-keskus

Kaakkois-Suomen kansanedustajat

Savonlinnan kaupungin kannanotto kunnan päätösvallan lisäämiseksi kaivostoiminnan sijoittamisessa kuntaan

Saimaan alueella on vireillä mahdolliseen kaivostoimintaan tähtääviä hankkeita Heinävedellä, Rantasalmella ja Sulkavalla / Puumalassa. Hankkeet ovat varaus-, malminetsintä- ja tutkimusvaiheessa.

On huomattava, että malmi on taloudellinen käsite, jonka hyödyntäminen riippuu ennakoitavissa olevasta maailmanmarkkinahinnasta. Mahdollisen kaivostoiminnan aikana kalliota louhitaan paljon ja sivukivien sekä rikastehiekan varastokasat sijoitetaan kaivosalueelle. Malmien rikastusprosessissa käytetään voimakkaita kemikaaleja suuria määriä, jotka johdetaan ympäristöön huonosti käsiteltyinä. Sateiden seurauksena kaivosalueella syntyy runsaasti happamia ja raskasmetalleja sisältäviä vesiä, jotka valuvat alapuolisen vesistöön.

Grafiitti esiintyy samanlaisessa mustaliuskeessa kuin Talvivaarassa, jossa rikastusprosessin jätteet aiheuttivat väärinmitoitettujen altaiden patojen murtuessa syntyneen päästön seurauksena mittavat ympäristövahingot vesistöön kymmenien kilometrien päähän. Pienemmässä mittakaavassa, Savonlinnan rajalla 1980 – 90 -luvulla toiminut Enonkosken nikkelikaivos on paikallinen esimerkki alapuoliselle pienvesistölle aiheutuneesta ympäristövauriosta, joka ei ole korjaantunut kuluneiden vuosikymmenten aikana.

Saimaa on pääosin puhdas ja kirkasvetinen järviolue, joka on herkkä ulkoisille muutoksille. Jonkun kaivoshankkeen mahdollisesti toteutuessa alapuolinen Saimaa on uhattuna. Etelä-Savon maakuntastrategiassa vesistöjen puhtaus ja matkailun vetovoimaisuus ovat nostettu maakunnan kärkitavoitteiksi. Saimaan alueen kaivoshankkeet ovat ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa.

Savonlinnan kaupungin vedenhankinnan kannalla kaupungin yläpuoliselle Saimaan osalle sijoittuvat kaivoshankkeet ovat arvaamaton riskitekijä ottaen huomioon, että Savonlinnan alueella on vain vähän yhdyskunnan vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita. Tämän vuoksi Savonlinnan kaupungin vedenhankinta perustuu nyt ja tulevaisuudessakin pääosin yläpuolisen Saimaan Haapaveden pintaveden käyttöön. Savonlinnan kaupungin intressinä

on valvota, että kaupungin yläpuoliselle Saimaan osalle ei sijoitu toimintoja, jotka aiheuttaisivat riskiä pintaveden laadun hyvänä säilymiselle.

Puhdas järviluonto ja saimaannorppa ovat vetovoimatekijöitä, jotka matkailijat liittävät Savonlinnaan. Nämä ovat keskeisiä osia Savonlinnan ja koko Saimaan matkailuimagossa. Savonlinnaan sijoittuu enemmän erilaisia suojelualueita kuin mihinkään muuhun Suomen kuntaan. Näistä merkittävimmät ovat Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistot sekä Joutenveden rantojen suojelualue. Nämä ja muut keskeisimmät osat Saimaasta kuuluvat Suomen Natura 2000 –verkoston suojelukohteisiin pääosin saimaannorpan ansiosta.

Saimaan kansainvälinen matkailubrändi Lake Saimaa Purest Finland on kehitetty vuonna 2017 yhdessä yritysten kanssa. Brändi antaa lupauksen puhtaasta luonnosta. Tätä Lakeland Finland markkinointiviestiä vievät ulkomaille Itä-Suomen neljä maakuntaa yhteistyössä Suomen kansainvälisestä matkailumarkkinoinnista vastaavan Visit Finlandin kanssa. Tarkoituksena on tehdä Saimaan alueesta Lapin ohella Suomen matkailun voimakkaan kasvun alue.

Matkailussa mielikuvat ovat ratkaisevia. Jo pelkät kaivosten selvityshankkeet ovat haitallisia Savonlinnan seudun matkailulle, koska ne hävittävät mielikuvan puhtaasta luonnosta. Kaivostoiminnan seurauksena mahdollisesti aiheutuva veden laadun heikkeneminen olisi alueen matkailuyritystoiminnalle katastrofaalista ja vaarantaisi uhanalaisen saimaannorpan esiintymisalueet osassa Saimaata. Mahdollisen kaivostoiminnan seurauksena luontomatkailulle aiheutuisi peruuttamatonta vahinkoa ja mahdollisuudet luontomatkailuliiketoiminnan kasvuille ja siihen perustuville uusille matkailuinvestoinneille Savonlinnan seudulla menetettäisiin.

Kaivoksen seurauksena myös kalastuselinkeinolle ja vapaa-ajankalastukselle aiheutuisi peruuttamatonta vahinkoa ja mahdollisuudet myös kalastusmatkailuliiketoiminnan kasvuille menetettäisiin.

Kaivoslain tarkoituksen toteuttaminen edellyttää yleisten ja yksityisten etujen turvaamista ottaen erityisesti huomioon mm. toiminnan vaikutukset ympäristöön ja maankäyttöön sekä luonnonvarojen säästävään käyttöön. Jo malminetsintä lupahakemuksissa on oltava tieto alueen oikeusvaikutteisista kaavoista ja mahdollisesti vireillä olevista kaavahankkeista ja aikanaan mahdollisen kaivosluvan myöntäminen edellyttää, että kaivostoiminnan suhde muuhun alueiden käyttöön ja muutkin kaivostoimintaa sivuavat maankäyttöä koskevat asiat on selvitetty yhteistyössä alueen kuntien, maakunnan liiton ja ELY-keskuksen kanssa. Maanomistajia ja asukkaita kuullaan kaivoshankkeissa.

Saimaan alueen kaivoshankkeissa maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n mukaisen suunnittelutarveratkaisua koskevan menettelyn soveltamiseen ei ole edellytyksiä, koska hankkeiden haitalliset ympäristö- ja taloudelliset vaikutukset ovat merkittäviä ja tarve

sovittaa kaivoshanke yhteen asutuksen tai muiden maankäyttötarpeiden kanssa on suuri. Mahdollisen kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa kaivosalueen ja kaivoksen apualueen suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty.

Suomen kaivoslaki ei tunnista maaperän uusiutumattomia luonnonvaroja yhteiseksi omaisuudeksemme, vaan laki edustaa ”löytäjä saa pitää” -periaatetta. Kaivoslaki korostaa kaivosyhtiöiden oikeuksia, jotka menevät paikallisten ihmisten ja luonnon oikeuksien edelle. Kaivosvarauksella kuka tahansa saa alustavasti varata yksinoikeuden maaperämme rikkauksiin. Kaivosvarauksella voi varata tietyn alueen kahdeksi vuodeksi malminetsintäluvan valmistelua varten. Kaivosyhtiöiden oikeuksien seurauksena syntyy tilanteita, joissa ei objektiivisesti arvioida, millaisia vaikutuksia kaivostoiminnasta voi aiheutua paikallisille asukkaille, heidän elinkeinoilleen ja ympäristölle.

Savonlinnan kaupungin mielestä kunnille, maanomistajille, alueen asukkaille ja viranomaisille on annettava nykyistä suuremmat mahdollisuudet vaikuttaa kaivoshankkeisiin eri vaiheissa, mukaan lukien myönnettävään malminetsintälupaan liittyvät koekairaukset. Sen vuoksi **maankäyttö- ja rakennuslakia olisi tarpeen muuttaa siten, että kunnan päätösvaltaa kaivostoiminnan sijoittamisessa kuntaan lisätään. Kaivostoiminnan sijoittaminen tulisi olla mahdollista vain kaavoituksen kautta**, koska kaivoshankkeilla on aina merkittävät haitalliset ja peruuttamattomat ympäristö- ja muut vaikutukset muun muassa alueen luontoarvoihin, matkailu- ja kalastuselinkeinolle ja niiden vuoksi on tarve sovittaa kaivoshanke yhteen asutuksen tai muiden maankäyttötarpeiden kanssa, joista päättäminen kuuluu kuntien itsehallinnon piiriin.

Kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin oikeusvaikutteisiin kaavoihin mukaan lukien vaihemaakunta- tai yleiskaavat, joissa kaivosalueen ja kaivoksen apualueiden suhde muuhun käyttöön on riittävästi selvitetty yhteistyössä kunnan, maakunnan liiton sekä elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kanssa. Jo malminetsintälupahakemuksissa on vaadittava tieto alueen oikeusvaikutteisista kaavoista ja mahdollisesti vireillä olevista kaavahankkeista.

Maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi mm. vesilain, ympäristönsuojelulain, YVA-lain kautta on mahdollista vaikuttaa ympäristöhäiriötä aiheuttavien toimintojen sijoittamisessa kuntaan. Myös valtion ohjausvaikutusta tarvitaan edelleen merkittävien ympäristöhäiriötä aiheuttavien hankkeiden sijoittamisessa kuntaan.

Kunnan alueelle ei voi ilman kaavaa perustaa esim. tehtaita tai matkailualueita. Kaivostoiminnalla on suurempi vaikutus kunnan alueen ympäristöön yms. kuin esim. tehtailla tai matkailualueilla.

Savonlinnan kaupunki esittää, että MRL muutetaan siten, että kaivostoiminnan sijoittumiselle edellytetään tarpeelliset kaava muutokset. Kaupungilla on muutoinkin kielteinen kanta tuleviin kaivoshankkeisiin Saimaan alueella.